

C-dor(r.) Prof. Univ. dr. Jipa Rotaru

CRÂMPEIE DE ISTORIE OAMENI ȘI FAPTE

Editura Miidecărți
Bragadiru - 2023

PREFAȚĂ.....	7
Capitolul I	
Oastea lui Tudor Vladimirescu – nucleu al armatei României moderne	11
Capitolul II	
Preludiul european al Unirii Principatelor Române extracarpatic.....	19
Capitolul III	
Basarabia - parte integrantă a patrimoniului național românesc.....	32
Capitolul IV	
De la Trianon la Dictatul de la Viena sau de la făurirea la dezmembrarea României Mari.....	45
Capitolul V	
Regele Carol al II-lea și generalul Ion Antonescu	65
Capitolul VI	
„Ostași, vă ordon treceți Prutul!”	73
Capitolul VII	
Generalul Ion Antonescu - comandant al Grupului de Armate în campania pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord	94
Capitolul VIII	
Demersuri pentru realizarea consensului putere - opoziție în vederea scoaterii României din Axă și realieniere la Națiunile Unite	104

Capitolul I

Oastea lui Tudor Vladimirescu – nucleu al armatei României moderne

Comandor (r) prof.univ.dr. Jipa Rotaru

Secolul al XIX-lea s-a caracterizat printr-o adâncire și diversificare a mișcărilor popoarelor europene asupra de marile imperii pentru eliberare națională și socială. Deschisă de revoluția franceză, aproape întreaga perioadă a acestui veac a fost străbătută de un val de revoluții aproape pe întregul continent european, ceea ce a determinat caracterizarea acestei perioade drept „*secolul revoluțiilor* sau „*secolul națiunilor*”.

Principatele românești, nefăcând excepție de la această regulă, dominate la rândul lor de o dublă exploatare, în interior, cea socială, a marilor proprietari de pământ, iar din exterior, de dominația otomană prin intermediul domniilor fanariote, pentru Moldova și Muntenia și cea imperială habsburgică pentru Principatul Transilvaniei.

Rezultat al adâncirii contradicțiilor din societatea românească încă de la debuturile secolului al XIX-lea, fanariote și habsburgice, pe fondul înăspririi la apogeu a exploatării, se va alătura valului revoluționar general european (ridicarea popoarelor din Balcani), dar și a celor asupra de din centrul și sud-estul continentului, mișcarea revoluționară românească, condusă de Tudor Vladimirescu.

Profund ancorată realităților românești ale epocii **Revoluției din 1821**, s-a integrat valului de revoltă și mișcări sociale și naționale care

străbătea continentul european din Spania și până în Imperiul otoman și dincolo de Oceanul Atlantic până în America Latină.

Semnificația deosebită a evenimentelor din 1821 din Principatele române îmbracă două aspecte esențiale din istoria devenirii noastre ca stat modern european așezat, pe bună dreptate, de acum înainte, lângă marile culturi și civilizații moderne, pe de o parte, prin faptul că această mișcare revoluționară a înlăturat pentru totdeauna dominația fanariotă, readucând după mai bine de un secol pe tronurile *lor „domniile pământene”*, iar pe de altă parte, prin propulsarea pentru totdeauna a societății românești în epoca modernă a istoriei sale.

„Cu anul 1821 se începe istoria modernă a României, cu anul 1821 se curmă veacul nostru de mijloc”, scria Bogdan Petriceicu Hașdeu, iar pentru Nicolae Iorga, istoric și savant român din elita inteligenței românești, anul 1821 a reprezentat „o puternică și îndrăzneată revoluție” care, privită nu numai în contextul național, ci și în cel internațional, a marcat „un pas mai departe în concep din rândurile țărănimii mijlocii (vezi *Pandurii lui Tudor*), dar și ale unei mici burghezii național-patriotice în deplin proces de formare sau cea grupare patriotică de mici boieri, categorie socială progresistă care în anumite momente au sprijinit acțiunile revoluționare ale țărănimii, s-a aflat olteanul Tudor din Vladimir.

Tudor Vladimirescu a fost exponentul năzuințelor de veacuri ale poporului român, marea personalitate produsă de realitățile românești de la începutul secolului al XIX-lea, care contribuit la accelerarea evenimentelor și s-a aflat în fruntea revoluției.

În cuvântul pentru deschiderea cursului de istorie națională, ținut la Academia Mihăileană, în ziua de 24 noiembrie 1843, Mihail Kogălniceanu arăta că Tudor Vladimirescu a ridicat *steagul național, vestind românilor că vreme venise pentru ca țara să scuture stăpânirea străinilor, să depărteze abuzurile care o rodeau și să dobândească guvern național*”⁴⁵

⁴⁵ Mihail Kogălniceanu, *Scrieri istorice, vol. II*, Ed. Academiei R.S.R., 1976, p.396.

Martorii oculari ai Revoluției din 1821 îi dădeau lui Tudor Vladimirescu 40 de ani. Anul nașterii este foarte probabil a fi 1780. Oricum, era la vârsta marilor răspunderi și a împlinirilor, când a ridicat „*în cerul țării, aidoma cometelor ..., freamătul și fiorii marilor întâmplări ce vor să fie*” (Gala Galaction). El s-a născut într-o familie de moșneni în comuna Vladimir, districtul Gorj. Tudor „*era pământean din județul Mehedinți, născut din părinți săraci din neamul pandurilor*”, scrie, pornit împotriva lui Tudor, Naum Râmniceanu. Tudor era „*moșnean*”, scrie Nicolae Iorga. „*L-am cunoscut personal, era de felul lui răzeș, din județul Gorjului*” (Ștefan Scarlat).

Provenit din rândul țărănimii, Tudor Vladimirescu a fost reprezentantul autentic al intereselor fundamentale ale poporului român. Originea socială a fost țărănească, dar el încetase însă de mult să mai fie țaran, căci „*face avere din prăvălii și comerț cu boi*”. A învățat carte în limba greacă, intrând în slujba boierului Glogoveanu, ca slugă, apoi logofăt și administrator. În 1806 a fost numit vătaf de plai la Cloșani (Mehedinți), funcție care l-a pus în legătură cu căimăcănia Craiovei și l-a făcut cunoscut cercurilor largi ale Olteniei. Știa nemțește și grecește. Încă de la 18 ani a intrat în rândul pandurilor, între 1809 și 1812 a luat parte alături de Rusia în războiul ruso-otoman, fapt pentru care a fost înaintat la gradul de locotenent și decorat cu ordinul „Sf. Vladimir” cu spade, iar împăratul Rusiei, Alexandru I, i-a trimis cm și un inel cu inițialele sale. După război se ocupă cu negoțul. Jafurile turcilor la nord de Dunăre (în 1814 i-a fost distrusă gospodăria), practicile abuzive ale fanarioților îi sporesc revolta și hotărârea lui de a ridica steagul emancipării naționale și sociale.

Tudor Vladimirescu era cunoscut de oameni, de la cei care și-l doreau, să rămână între ei spre a le face dreptate, până la unele figuri proeminente ale timpului. În 1818 îl găsim în fața Divanului domnesc pierzând un proces cu Nicolae Glogoveanu. Atunci a rostit o replică

tăioasă la adresa boierilor divaniți: „*Pe unde pun cucoanele voastre panglicile, vor pune într-o zi oltenii mei curelele opincilor*”.

În 1819, cu prilejul Anului Nou, supărat pe marii boieri din Divan, afirma iarăși pe un ton dur: „*D-oi trăi, voi face 12 perechi de opinci din pielea a 12 boieri divaniți*”.

În timpul pregătirii revoluției, Tudor Vladimirescu socotise că poporul român își va putea mai ușor cuceri libertatea națională, corelându-și forțele cu mișcarea popoarelor din Balcani, cu acțiunile sârbilor, bulgarilor, macedonenilor, muntenegrenilor și grecilor, aceștia din urmă conduși de Eterie (Frăția), organizație cu sediu la Constantinopol și cu secții din alte țări. Cu toate acestea, Revoluția română din 1821 nu poate fi încadrată în Eterie ori subordonată acesteia. După cum se știe, conducătorul Eteriei a fost numit Alexandru Ipsilanti, fiul fostului domnitor fanariot Constantin și aghiotantul țarului Rusiei, Alexandru I. Deși țarismul, dușman al Imperiului Otoman, era dispus să încurajeze tainic acțiunile contra Porții, era, totodată, adversarul aspirațiilor de eliberare socială și națională a popoarelor. Printre căpeteniile Eteriei erau agenți ai Curții din Petersburg, prin intermediul cărora Rusia țaristă ținea organizația sub control. Conducător al politicii europene, Tudor Vladimirescu nu a dat crezare afirmațiilor că armata țaristă va veni în Principate să sprijine lupta națională a românilor. El mai știa că Alexandru Ipsilanti era susținător a „*Sfintei Alianțe*”, al cărui scop era înăbușirea luptelor revoluționare ale popoarelor.

Figura de mare revoluționar patriot al lui Tudor din Vladimir strălucește în timp, asemenea unui erou de epopee națională, devenind pentru generațiile care au urmat, o înaltă pildă de bărbăție vitejească, de eroism și dăruire patriotică. Iată ce spunea Nicolae Bălcescu în această privință a legitimității ridicării de către Tudor a steagului de luptă eliberatoare: „*Drepturile ei politice (ale Țării Românești) fură călcate în picioare, tratele uitate ... Mulți, socotind că (România) e aproape de mormânt, vrură a-i da cea din urmă lovitură, tăgăduind*

chiar existența naționalității române. Ridicarea lui Tudor fu deșteptarea nației...".

Tudor Vladimirescu a fost: exponentul năzuințelor de veacuri ale poporului român, personalitate produsă de realitățile românești existente la începutul veacului al XIX-lea. El a apărut pe firmamentul istoriei noastre, propulsat de setea de adevăr și neatârnare a celor mulți cu forța ce îi este proprie istoriei. Apărător neînfricat și demn al drepturilor țării, ale poporului său, Tudor Vladimirescu privește peste vreme spre noi, cei de azi, care cinstindu-l, omagiem ideea de patrie și de popor, ideea de luptă neconținută pentru o viață liberă și demnă.

Inteligența pătrunzătoare, caracterul ferm, însușirile superioare de comandant, hotărârea de a duce până la capăt acțiunile întreprinse, iubirea de țară și oamenii săi, cunoașterea acesteia și a nevoilor mulțimilor, toate acestea și încă alte calități îl recomandau pe Tudor Vladimirescu, reprezentant tipic al păturilor purtătoare ale curentului progresist, ca pe omul cel mai potrivit să dea semnalul revoluției în Țara Românească și să o conducă.

Programul revoluției, în chip firesc, a inclus posibilitatea înlăturării lui printr-o strânsă cooperare a românilor din toate provinciile lor istorice, în primul rând din cele extracarpătice. La 5 aprilie 1821, Tudor îndemna Divanul țării la cooperare cu frații de dincolo de Milcov, ca „*fiind un gând și într-un glas cu Moldova, să putem câștiga deopotrivă dreptățile acestor prințipaturi, ajutându-ne unii pre alții*". Conducătorul Revoluției din 1821 resimțea astfel, ca și înaintașii săi, nevoia de a rezolva problemele stringente care stăteau în fața societății românești în deplină solidaritate de gând și faptă cu forțele patriotice din celelalte provincii românești. Numai prin unire românii puteau ieși victorioși împotriva adversarilor mult mai puternici, numai acționând uniți puteau să-și promoveze idealurile de libertate și unitate națională.

Prin obiectivele propuse, imediate și de perspectivă, unele formulate deschis, altele doar enunțate sau subînțelese, programul

revoluționar din 1821 a cumulat o problemă complexă, de profundă renovare a structurilor sociale și de împlinire a cerințelor de neatârnat și unitate națională. Se urmărea cu acuitate, afirmarea dreptului poporului român la o viață proprie, suverană și independentă, precum și necesitatea efectuării unor refaceri structurale în domeniul social-economic și politic intern, prin care să se asigure o participare și o reprezentare mai corespunzătoare a tuturor claselor și categoriilor sociale la conducerea treburilor obștești, la propășirea țării (stabilirea unui echilibru între puterea executivă și cea legiuitoare, prin instituirea controlului adunării țării asupra celei dintâi, inițierea rezolvării problemei agrare, reorganizarea și modernizarea instituției militare etc.).

Pregătirile politice inițiate de Tudor încă din 1814 au fost însoțite de cele de ordin militar. Tudor, care era și „*om al războiului*”, înțelesese necesitatea făuririi unei puteri armate românești redutabile, organizată pe o largă bază socială și pe principii moderne antrenând, pe cât posibil, integral forțele militare naționale. El își exprimase în această privință opinia, încă din 1815: „*Eu numai cu pandurii țării - subliniașe Tudor - făr' de nici un ostaș străin, voi face de nu să va mișca o iarbă din pământul țării*”, declarație care echivala practic cu respingerea așa-zisului „drept” al Porții de a asigura securitatea externă a principatelor române extracarpătice.

În consecință, cu mult timp înainte de izbucnirea revoluției, el a început recrutarea de oșteni, cu sprijinul unor căpitani cunoscuți și respectați de popor și și-a făurit un adevărat depozit de arme și muniții „*în cula de la via sa de lângă Cerneți*”⁴⁶, ca și la casa Rășcanilor din localitatea Gornovița.⁴⁷ Având mereu în preajmă 30-40 de cătane, recrutând și instruind în taină alte efective, mai ales de panduri din Oltenia, în momentul declanșării revoluției, Tudor dispunea de o

⁴⁶ C.D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, 1874, p.26.

⁴⁷ G.D. Iscreu, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, ED. Albatros, București, 1982, p. 112.

însemnată forță înarmată, nucleul viitoarei armate revoluționare și mai apoi al armatei române moderne.

În spiritul epocii, comandantul militar al pandurilor a simțit nevoia imperioasă de a aduce înnoiri de substanță în organizarea armatei sale revoluționare. El s-a aplecat cu predilecție asupra armelor de bază, restructurând din temelii infanteria, cavaleria, artileria, precum și elementele specializate în amenajările genistice (vezi: lucrările de întărire din zona Olteniei Subcarpatice, precum și taberele de concentrare de la București și Țânțâreni).

Urmărind o bună aprovizionare a trupelor cu toate cele necesare, conducătorul Revoluției din 1821 a creat adevărate structuri logistice specifice, mai ales în zona amenajată pentru o rezistență prelungită a mănăstirilor, care alcătuiau brâul fortificat din Oltenia - Tismana, Strehaia, Motru, Cozia, Bistrița, Polovragi și Crasna. *„Mănăstirile de peste Olt - declara Tudor - le-am umplut cu zaherele și cu panduri; acolo eu mă pot ține doi sau trei ani, pentru drepturile țării, până le voi căpăta”*.⁴⁸

Schimbări majore a adus Tudor Vladimirescu și în planul strategiei și tacticii. El a desființat eșalonul batalion, înlocuindu-l cu cel de regiment, unitate tactică cu o structură superioară, mai puternică, capabilă să îndeplinească o gamă mai variată de acțiuni și, ca atare, mult mai manevrieră și mai eficientă în luptă.

Concomitent, Tudor a manifestat o atenție importantă dotării oastei revoluționare, cu armamentul adecvat, dar și modernizării procesului de selecționare și numire a unor comandanți viteji și capabili să-și comande trupele, în condițiile unui câmp de luptă din ce în ce mai modern.

Disciplina trupelor, componentă a pregătirii de luptă, a fost continuu întărită, fiind sancționate cu severitate orice abuzuri sau încălcări ale ordinelor comandantului. *„O oaste fără ascultare - spunea*

⁴⁸ C.D. Aricescu, *op.cit.*, p.26.

Tudor - *e mai rea decât o haită de lupi flămânzi*".⁴⁹

Organizarea armatei revoluționare întreprinsă sub conducerea lui Tudor Vladimirescu a constituit expresia concretă a valorificării superioare a experienței autohtone, ea oferind, totodată, o soluție originală de modernizare structurilor militare, de reînnoire a puterii militare românești. Oastea de la 1821 - datorită țelurilor revoluționare pe care le slujea, compoziției sociale, gradului ridicat de pregătire și nivel disciplinar - reprezenta în fond, un **organism militar modern**, descins din structurile militare ale perioadei anterioare, evolute constant și organic către formele organizatorice și funcționale caracteristice câmpului de luptă al epocii. Dar, în același timp, ea reprezenta indubitabil, un stadiu superior în evoluția organismului ostășesc la români, în care elementele de modernitate - în principiile recrutării, instruirii și organizării - prevalau. În fapt, „*Adunarea poporului*” constituie în istoria militară națională, actul de naștere al armatei române moderne, produs de integrală sorginte românească, în inițiativă și efort de organizare și înzestrare. Ea îngloba - într-un organism omogen - structuri moderne alături de formațiuni populare autohtone, care se menținuseră din perioada anterioară și își dovediseră utilitatea în efortul de apărare a țării.

⁴⁹ C.D. Aricescu, *op.cit.*, p.218.